

Nieuwsbrief 33

februari 2015

Presentatie minorwerkstukken

Renée Veenstra:

De toekomst van de Noordwest Passage: een commercieel levensvatbare route?

Door de recente opwarming van de aarde is het ijs in het Noordpoolgebied gaan smelten. Hierdoor is de Noordwestelijke Passage toegankelijker geworden voor scheepvaart. Desalniettemin is de mogelijkheid voor een commercieel rendabele route klein. Hoewel het ijs smelt, is er ook een aanzienlijke hoeveelheid Meerjarig ijs wat de Noordwestelijke Passage binnenstroomt en wat voor verstoppingen van smalle kanalen en gevaarlijke situaties voor navigatie kan zorgen. Daarom is er nu een Polar Code, die vereist dat nieuwe schepen bepaalde aanpassingen aan hun ontwerp en constructie hebben zodat ze veiliger zijn om mee te varen in het Arctisch gebied. Deze voorschriften zijn kostenverhogend voor eigenaren van schepen. Ten slotte is de route economische gezien niet haalbaar. Dit komt omdat de kosten worden verhoogd door het gebruik van kleinere schepen, en doordat er geen gebruik meer kan worden gemaakt van netwerken.

Ties Ausma:

Het Agropastoralisme bij de Yakoeten in Gevaar

De consequenties van het ontdooien van permafrost voor een Siberische cultuur

Centraal Yakutia, een regio in Oost-Siberië wordt gekarakteriseerd door de aanwezig van meer dan 100.000 meren. De meeste van deze meren zijn thermokarst meren, die gevormd worden wanneer meerjarig bevroren grond ontdooit. Rondom deze meren bevinden zich relatief vruchtbare graslanden, die door de Yakoeten worden gebruikt om hun paarden en koeien te voeren. De cultuur van de Yakoeten is gecentreerd rond deze vorm van agropastoralisme. Sinds enkele decennia is permafrost aan het ontdooien door *global warming*. Dit resulteert in het ontstaan van nieuwe meren en het overstroom van al bestaande meren. Het ontstaan van thermokarst meren, die omringd zijn door graslanden, is een zichzelf versterkend proces dat ongeveer 100 tot 200 jaar duurt. Gek genoeg is het zo dat deze meren zullen verdwijnen, wanneer permafrost verder ontdooit, aangezien permafrost als een barrière werkt, die de drainage van deze meren voorkomt. Zowel het overstroom van meren als het opdrogen van meren zal behoorlijk negatieve gevolgen hebben voor de traditionele levenswijze van de Yakoeten. Twintig procent van de Yakoeten heeft thermokarst meren als hun enige bron van water, dus het opdrogen van de meren zal heel negatieve effecten hebben. Het blijkt dat verschillende factoren een invloed hebben op de dynamiek van thermokarst meren. Hogere temperaturen, meer neerslag en ontbossing stimuleren onder andere de vorming

van thermokarst meren. De Yakoeten zelf zijn pessimistisch over hun toekomst en er is, op dit moment, geen goede oplossing voor de problemen waar de Yakoeten mee te maken hebben. Het is aanbevolen een geïntegreerde strategie, die op wetenschap gebaseerd is, te ontwikkelen om met de problemen om te gaan

Björn Quanjer:

Jan, Piet, Gerrit en Corneel die jagen op walvis

Waren Nederlandse commandeurs ter walvisvaart tussen 1675 en 1695 specialisten?

Over de walvisvaart is al veel bekend, maar wat de commandeurs deden als ze niet aan de walvisvaart deelnamen is nog onduidelijk. Deze lezing behandelt commandeurs tussen 1675 en 1695. Daarbij zal eerst een korte uitleg volgen hoe de schipper in de zeventiende eeuw van het schip verdween en de commandeur zijn plaats overnam. Daarna zal het verhaal zich richten op deze commandeurs tussen 1675 en 1695 waarbij de vraag is of ze ook actief waren in de koopvaardij? De gegevens voor dit onderzoek zijn afkomstig uit het notarieel archief in Amsterdam. Zo is een bestand ontstaan van 124 verschillende commandeurs. Door deze in het onderzoek in databases, als het net afgeronde Sonttolregister en het register met betrekking tot de Archangelvaart, te zoeken kon worden vastgesteld of de commandeurs ook in de koopvaardij actief waren. In deze lezing zullen de resultaten vooral per regio besproken worden. Hierdoor ontstaat er een mooi overzicht van de “Nederlandse” walvisvaart in de tweede helft van de zeventiende eeuw.

Wanneer 23 februari 2015

Hoe laat 19:30 uur

Waar Arctisch Centrum, A-weg 30 (ingang Herman Colleniusstraat)

Toegang € 2,00; studenten € 1,00.

Komende Imaka-activiteiten

30 maart: Anita Buma Marine phytoplankton under change in the rapidly warming Antarctic Peninsula region

20 april: nog niet bekend

1 juni: nog niet bekend

13 juni: bezoek aan en rondleiding in het Scheepvaartmuseum in Amsterdam

Literatuur

Wildernis Woongebied en Wingewest Een geschiedenis van de poolgebieden

Hacquebord, L. 2015 *Wildernis Woongebied en Wingewest. Een geschiedenis van de poolgebieden*. Atlas Contact, 272 blz. ISBN 9789045027890. € 24,99.

Voor de één is het een bijna ontoegankelijke ijswoestijn vol uitdagingen, voor de ander de plek waar grondstoffen en fossiele brandstoffen vandaan gehaald kunnen worden, en voor weer een ander is het poolgebied ook gewoon een gelukkig woon- en leefgebied. De exploitatiegeschiedenis van de poolgebieden behoort tot een van de meest fascinerende hoofdstukken uit de geschiedenis van de mensheid.

Louwrens Hacquebord heeft vijfendertig jaar onderzoek gedaan naar de exploitatie van de poolgebieden. Hij beschrijft op basis van zijn expedities hoe de bewoners van het gebied door de eeuwen heen onder barre omstandigheden hebben overleefd. Hij vertelt van de jacht op walvissen en ijsberen, walrussen en zeehonden, hoe men steenkool uit de bevroren grond haalde en hoe men er tegenwoordig olie en gas wil winnen maar ook hoe natuurbeschermingsorganisaties de gebieden daartegen proberen te beschermen.

Louwrens Hacquebord was gast in VPRO Boeken op zondag 25 januari j.l. De uitzending is via deze link terug te zien: <http://boeken.vpro.nl/televisie/boeken/2015/25-januari.html>

De kennis van nu

Op 4 en 11 februari NPO 2, 19:20-19:55 uur is er een uitzending over het onderzoekstation Rothera op Antarctica. Voor verdere informatie zie: <http://www.npowetenschap.nl/specials/Antarctica.html>

Overige activiteiten

Natuurlijke klimaatarchieven in het poolgebied

Lezing van Stichting Weer- en sterrenkunde Eemsmond. Spreker is dr. S.R. Troelstra (hoofddocent Aardwetenschappen VU, Amsterdam). Datum en tijdstip: woensdag 4 maart 2014, aanvang 19:30 uur in het Egyptisch Restaurant *Nefertari*, Wijkstraat 68, Appingedam.

SEES

De expeditie gaat door van 19 tot 28 augustus 2015. Er is ruimte voor betalende passagiers - kijk daarvoor op de website van Oceanwide Expeditions bij [Arctic Academy](http://www.oceanwide-expeditions.com/news/article/spitsbergen-nederlanders-in-het-poolgebied/#sthash.WGtEgC6b.dpuf). Meer informatie vindt u ook hier: <http://www.oceanwide-expeditions.com/news/article/spitsbergen-nederlanders-in-het-poolgebied/#sthash.WGtEgC6b.dpuf>.

We nodigen u uit om deel te nemen aan een Nederlandstalige reis in Oost Spitsbergen, die geleid wordt door Nederlanders die er onderzoek deden.

De reis wordt uitgevoerd met het ijsversterkte schip *Ortelius* (lengte 90 meter, maximaal 116 passagiers in 53 hutten). Met rubberboten gaat u dagelijks aan land. Zie ook www.sees.nl

Nieuws en actualiteiten

Klimaatrapportage IPCC 2014

Het IPCC (Intergovernmental Panel On Climate Change) geeft rapporten uit met een wetenschappelijk overzicht van de stand van zaken over klimaatverandering, de oorzaken en gevolgen, wat we kunnen verwachten in de toekomst, en maatregelen die de opwarming tegen zouden kunnen gaan. De klimaatrapporten worden in opdracht van de VN gemaakt om te dienen als wetenschappelijk houvast voor de internationale klimaatverdragen. Het IPCC bestaat uit regeringsvertegenwoordigers van alle VN landen.

In september 2013 verscheen het eerste rapport over de nieuwste inzichten over de wetenschappelijke fundamenteën van klimaatverandering. In de loop van 2014 zijn de resterende delen verschenen. Deze gaan onder meer over de gevolgen van klimaatverandering, de aanpassingen aan klimaatverandering en maatregelen die nodig zijn om de opwarming tegen te gaan. Op 2 november 2014 was, na het vaststellen van het Syntheserapport van het klimaatpanel van de VN, het vijfde Assessment Report van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) compleet.

Het IPCC is in 1988 is opgericht door de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) en United Nations Environment Programme (UNEP) om te zorgen dat beleidsmakers die met klimaatproblematiek te maken hebben steeds over de meeste relevante en meest actuele informatie uit het wetenschappelijk onderzoek rond deze problematiek beschikken.

In het decembernummer van Zenit, tijdschrift voor weer- en sterrenkunde, is hierover een uitgebreid artikel van Rob van Dorland te lezen. De Zenit-website:

<http://www.zenitonline.nl/artikels/49-ipcc-rapport-2013-2014>

Het KNMI draagt bij aan de inhoud van de rapporten en levert een regeringsvertegenwoordiger voor het panel. In Stockholm is het KNMI leider van de Nederlandse vertegenwoordiging. De KNMI-website: http://www.knmi.nl/cms/content/114984/ipcc_vijfde_klimaatrapport

Website IPCC: <http://www.ipcc.ch/>

Yamal craters

New video of famous Yamal crater made during the last expedition (November 8 – 10 2014). Video courtesy: Vladimir Pushkarev/Russian Centre of Arctic Exploration. See:

https://www.youtube.com/watch?v=st8bsXRn9Gc&x-yt-cl=84503534&x-yts=1421914688&feature=player_embedded

A mission this week to the newly-formed crater on the Yamal Peninsula in northern Siberia is expected to throw fresh light on how this and other such phenomena were formed. Experts are working on a theory that gas hydrates caused underground explosions in the same way as eruptions under the Atlantic Ocean may have led to the Bermuda Triangle phenomenon.

Our new pictures show how, for the first time, scientists used climbing equipment to reach the base of the crater - a lake at least 10.5 metres deep with a frozen surface.

“We managed to go down into the funnel, it was a successful expedition”.

Picture: Vladimir Pushkarev/Russian Centre of Arctic Exploration.

Bron: <http://siberiantimes.com/science/casestudy/news/n0018-exclusive-new-pictures-inside-mystery-siberian-crater/>

Pool tot Pool

De jaarlijkse Pool tot Poollezingendag vindt dit jaar plaats op 14 maart in Leiden (Volkenkundig museum). Verdere informatie over het programma vindt u op: [Stichting Pool tot Pool](#)